

ATSINAUJINANČIOJI ENERGIJA

Atsinaujinantieji energijos ištekliai (vėjo, saulės, hidroelektrinių, vandenynų, geoterminė energija, biomasė ir biokuras) yra alternatyva iškastiniam kurui ir padeda mažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, įvairinti energijos tiekimą ir mažinti priklausomybę nuo nepatikimos ir nestabilios iškastinio kuro rinkos (ypač naftos ir dujų). Pastaraisiais metais buvo priimta daug ES teisės aktų, kuriais skatinama naudoti atsinaujinančiuosius energijos išteklius. Šiuo metu vyksta diskusijos dėl politinės programos laikotarpiui po 2030 m.

TEISINIS PAGRINDAS IR TIKSLAI

Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 194 straipsnis: ES energetikos politika siekiama skatinti naujų atsinaujinančiųjų energijos formų plėtojimą, kad klimato kaitos tikslai būtų geriau suderinti su nauju rinkos modeliu ir į jį integruoti.

LAIMĖJIMAI

A. Pirmieji žingsniai

Po to, kai 1997 m. buvo paskelbta Baltoji knyga dėl atsinaujinančiųjų energijos išteklių ([COM\(1997\) 0599](#)), ES užsibrėžė tikslą užtikrinti, kad iki 2010 m. 12 proc. visos suvartojamos energijos ir 22,1 proc. suvartojamos elektros energijos būtų gaunama iš atsinaujinančiųjų išteklių, o Direktyvoje 2001/77/EB kiekvienai valstybei narei buvo nustatyti orientaciniai tikslai. Kadangi 2010 m. tikslų siekta vangiai, buvo priimta nuodugnesnė teisės aktų sistema.

B. Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyva

Galiojančioje Atsinaujinančiųjų energijos išteklių direktyvoje, kuri buvo priimta taikant bendro sprendimo procedūrą 2009 m. balandžio 23 d. (Direktyva 2009/28/EB, kuria panaikinamos direktyvos 2001/77/EB ir 2003/30/EB), nustatyta, kad iki 2020 m. 20 proc. ES suvartojamo energijos kiekio privalo sudaryti atsinaujinančiųjų išteklių energija. Be to, reikalaujama, kad iki 2020 m. visose valstybėse narėse 10 proc. transporto degalų būtų gaunama iš atsinaujinančiųjų išteklių. Direktyvoje taip pat nustatyta įvairių mechanizmų, kuriuos siekdamos savo tikslų gali taikyti valstybės narės (paramos schemos, kilmės garantijos, bendri projektai, valstybių narių ir trečiųjų šalių bendradarbiavimas), taip pat biokuro tvarumo kriterijai.

Direktyvoje kiekvienai valstybei narei buvo nustatyti nacionaliniai atsinaujinančiosios energijos tikslai atsižvelgiant į kiekvienos šalies atskaitos tašką ir į atsinaujinančiųjų energijos išteklių potencialą apskritai. Šie tikslai svyruoja nuo 10 proc. Maltai iki 49 proc.

Švedijai. ES valstybės narės [nacionaliniuose atsinaujinančiųjų išteklių energijos veikslių planuose](#) išdėsto, kaip numato siekti nustatytų tikslų, ir apskritai apibrėžia veikslių gaires atsinaujinančiųjų išteklių energijos politikos srityje. Kas dvejus metus vertinama valstybių narių pažanga vykdamas nacionalinius tikslus, kai ES valstybės narės paskelbia nacionalines atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimo [pažangos ataskaitas](#).

C. Būsiami veiksmai

2012 m. birželio 6 d. komunikate „Atsinaujinančioji energija – reikšmingas Europos energijos rinkos objektas“ ([COM\(2012\) 0271](#)) Komisija nustatė sritis, kuriose reikėtų dėti daugiau pastangų nuo dabar iki 2020 m., kad Europos atsinaujinančiosios energijos gamybos apimtis didėtų iki 2030 m. ir vėliau. 2013 m. lapkričio mėn. Komisija pateikė tolesnes gaires dėl atsinaujinančiosios energijos paramos schemų, taip pat dėl bendradarbiavimo mechanizmų siekiant atsinaujinančiosios energijos tikslinių rodiklių mažesnėmis sąnaudomis (COM(2013) 7243). Ji paskelbė visiška subsidijų, kurias valstybės narės gali siūlyti atsinaujinančiosios energijos sektoriui, pertvarką, pirmenybę teikiant konkursams, supirkimo priemonėms ir įsipareigojimams laikytis kvotų, o ne įprastai taikomiems fiksuotiems supirkimo tarifams. 2014–2020 m. Valstybės pagalbos aplinkai ir energetikai gairėmis ([2014/C 200/01](#)) toliau formuojama naujoji atsinaujinančiosios energijos paramos schemų sistema.

ES pradėjo rengtis laikotarpiui po 2020 m., kad iš anksto būtų aišku, kokia strategija ir tvarka investuotojams bus taikoma po 2020 m. Atsinaujinančiajai energijai tenka vienas iš svarbiausių vaidmenų Komisijos ilgalaikėje strategijoje, išdėstytoje komunikate „Energetikos veikslių planas iki 2050 m.“ ([COM\(2011\) 0885](#)). Veikslių plane pasiūlytuose išmetamo anglies dioksido kiekio mažinimo energetikos sektoriuje scenarijuose nurodoma, kad atsinaujinančiosios energijos dalis iki 2030 m. turėtų sudaryti ne mažiau kaip 30 proc. Tačiau jame taip pat teigiama, kad atsinaujinančiosios energijos augimas po 2020 m. sulėtės, jei nebus imtasi jokių kitų veikslių. 2013 m. kovo mėn. paskelbus žaliają knygą „2013 m. klimato ir energetikos politikos strategija“ ([COM\(2013\) 0169](#)), Komisija 2014 m. sausio 22 d. komunikate „2020–2030 m. klimato ir energetikos politikos strategija“ ([COM\(2014\) 0015](#)) pasiūlė po 2020 m. neatnaujinti privalomų nacionalinių atsinaujinančiosios energijos tikslinių rodiklių. Privalomas tikslinis rodiklis – kad 27 proc. suvartojamos energijos sudarytų atsinaujinančiųjų išteklių energija – numatomas tik ES lygmeniu. Komisija tikisi, kad privalomi nacionaliniai išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) kiekio rodikliai paskatins augimą energetikos sektoriuje. Taip pasikeitus strategijos kryptiai vyko intensyvi diskusija su Taryba ir Parlamentu.

2016 m. lapkričio 30 d. Komisija paskelbė dokumentų rinkinį „Švari energija visiems europiečiams“ ([COM\(2016\) 0860](#)) kaip platesnės Energetikos sąjungos strategijos ([COM\(2015\) 0080](#)) dalį. Jis apima pasiūlymą dėl nauja redakcija pateiktos Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyvos, kuria siekiama ES lyderystės atsinaujinančiosios energijos srityje, taip pat siekiama tikslo užtikrinti, kad iki 2030 m. atsinaujinančiosios energijos dalis sudarytų bent 27 proc. visos ES suvartojamos energijos. Komisijos pasiūlyme dėl naujos direktyvos taip pat skatinama naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją ir siekiama imtis veikslių šešiose skirtingose srityse:

- plačiau naudoti atsinaujinančiuosius energijos šaltinius elektros sektoriuje;
- įtraukti atsinaujinančiuosius išteklius į šildymo ir vėsinimo sektorius;
- mažinti transporto sektoriaus priklausomybę nuo iškastinio kuro ir įvairinti jame naudojamą kūrą (padidinti bendrą transporto sunaudojamos energijos iš atsinaujinančiųjų šaltinių kiekį iki ne mažiau kaip 14 proc. 2030 m.);
- suteikti galių ir informacijos vartotojams;
- sugriežtinti bioenergijai taikomus ES tvarumo kriterijus;
- užtikrinti, kad ES lygmens privalomi tikslai būtų pasiekti laiku ir ekonomiškai efektyviu būdu.

D. Papildomos politikos priemonės

2018 m. birželio 14 d. buvo preliminarai susitarta dėl nauja redakcija išdėstytos Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyvos su Pramonės, mokslinių tyrimų ir energetikos bei Aplinkos, visuomenės sveikatos ir maisto saugos komiteto pateiktais pakeitimais. Susitarime nustatytas privalomas 32 proc. ES atsinaujinančiųjų išteklių energijos tikslas iki 2030 m. Transporto sektoriui nustatytas 14 proc. atsinaujinančiųjų energijos išteklių tikslas iki 2030 m. (3,5 proc. dalį turės sudaryti pažangieji biodegalai ir biodujos) (2025 m. pažangieji biodegalai ir biodujos turi sudaryti 1 proc. visų degalų). Be to, buvo nustatyta 7 proc. aukščiausia pirmos kartos biokuro kelių ir geležinkelių transporto sektoriuje riba ir planuojama iki 2030 m. nustoti naudoti alyvpalmių aliejų (ir kitas maistui naudojamas kultūras) biokurai gaminti, pritaikius sertifikavimo sistemą. Sustiprintos pasigamintos elektros energijos vartojimo teisės, vienas iš svarbiausių principų turėtų būti principas „svarbiausia – energijos vartojimo efektyvumas“, taip pat nustatytas orientacinis metinis atsinaujinančių energijos išteklių didinimas 1,3 proc. šildymo ir vėsinimo sektoriuose. Europos Parlamentas ir Taryba šį tekstą oficialiai patvirtino 2018 m. gruodžio mėn.

Elektros infrastruktūros pritaikymas plačiam atsinaujinančiųjų išteklių naudojimui yra vienas svarbiausių Energetikos sąjungos strategijos tikslų (taip pat žr. [2.4.7.](#) Energetikos politika) ir jis remiamas Energetikos veiksmų plane iki 2050 m. ir Energijos infrastruktūros dokumentų rinkinyje (taip pat žr. [2.1.9.](#) Energijos vidaus rinka). Naujos kartos atsinaujinančiosios energijos technologijų skatinimas ir plėtojimas taip pat yra vienas iš svarbiausių Europos strateginio energetikos technologijų plano (SET planas) elementų (taip pat žr. [2.4.7.](#) Energetikos politika).

E. Su konkrečiais ištekliais susiję klausimai

1. Biomasė ir biodegalai

Šiuo metu ES yra nustačiusi du biodegalų tikslinius rodiklius, t. y. kad iki 2020 m. 10 proc. transporto degalų sudarytų iš atsinaujinančiųjų išteklių pagaminti degalai (Atsinaujinančių išteklių energijos direktyva (2009/28/EB)) ir kad degalų tiekėjai iki 2020 m. sumažintų savo gaminamų degalų išmetamą ŠESD kiekį 6 proc. (Degalų kokybės direktyva (2009/30/EB)). 2014 m. sausio 22 d. komunikate „2020–2030 m. klimato ir energetikos politikos strategija“ ([COM\(2014\) 0015](#)) Komisija pasiūlė po 2020 m. šių dviejų tikslinių rodiklių atsisakyti. Tai buvo padaryta dėl to, kad neaišku,

kaip sumažinti netiesioginį išmetamų dujų poveikį, kurį sukelia su biodegalais susijęs žemės naudojimo paskirties keitimas.

2015 m. Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyva ir Degalų kokybės direktyva buvo persvarstytos siekiant pripažinti ir sumažinti neigiamą poveikį aplinkai, kurio gali turėti biokuro gamyba dėl netiesioginio žemės paskirties keitimo ir susijusio išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio^[1]. Atitinkamai biodegalų, pagamintų iš javų bei kitų krakmolingų augalų, cukrų, aliejinių augalų bei kitų augalų, kurie auginami kaip pagrindiniai pasėliai visų pirma energijos gamybos tikslais žemės ūkio paskirties žemėje, energijos dalis turėtų būti ne didesnė kaip 7 proc. galutinio valstybėse narėse 2020 m. suvartojamo energijos kiekio transporto sektoriuje.

2010 m. vasario mėn. paskelbus neprivalomus biomasei taikomus kriterijus ([COM\(2010\) 0011](#)), Komisija nusprendė peržiūrėti šias priemones, siekdama įvertinti savo pirminių rekomendacijų poveikį ir nuspręsti, ar ateityje reikės privalomų standartų. 2016 m. lapkričio mėn. paskelbtas Komisijos pasiūlymas dėl persvarstytos [Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyvos \(COM\(2016\) 0767\)](#) apima atnaujintus tvarumo kriterijus, taikomus biodegalams, naudojamiems transporto sektoriuje, ir skystiesiems bioproduktams bei kietiesiems ir dujiniais biomasės degalams, naudojamiems šilumos ir elektros energijos gamybai. Į pasiūlymą įtrauktas 3 proc. antrinis pažangiųjų biodegalų rodiklis. Nors palikta galioti 7 proc. pirmosios kartos biodegalų viršutinė riba, kuro tiekėjai ES lygmeniu įpareigojami tiekti tam tikrą mažataršio ir iš atsinaujinančių išteklių pagaminto kuro kiekį (6,8 proc.), taip pat bioenergijai pradedami taikyti ES tvarumo kriterijai (į išplėstą jų taikymo sritį įtraukta biomasė ir biodujos, naudojamos šilumos ir vėsumos, taip pat elektros energijos gamybai).

2. Jūros vėjo ir vandenynų energija

Atsižvelgdama į 2008 m. lapkričio mėn. atliktą antrąją strateginę energetikos politikos peržiūrą, Komisija 2008 m. lapkričio 13 d. paskelbė komunikatą „Jūros vėjo energija. Veiksmi 2020 metų ir vėlesniems energetikos politikos tikslams pasiekti“ ([COM\(2008\) 0768](#)), siekdama skatinti jūros ir vėjo energijos jūroje plėtrą Europos Sąjungoje.

2014 m. sausio 20 d. Komisija parengė veiksmų planą, kuriame remiama vandenynų energijos, įskaitant bangų, potvynio energiją, šiluminės energijos konversiją ir osmosinę energijos gavybą, plėtra (komunikatas „Mėlynoji energija. Europos jūrų ir vandenynų energijos potencialo išnaudojimo veiksmi iki 2020 m. ir vėliau“ ([COM\(2014\) 0008](#))).

EUROPOS PARLAMENTO VAIDMUO

Parlamentas visada nuosekliai rėmė atsinaujinančiuosius energijos išteklius ir pabrėžė privalomų tikslinių rodiklių nustatymo 2020 metams^[2], o neseniai – ir 2030 metams,

[1]2015 m. rugsėjo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2015/1513, kuria iš dalies keičiamos Direktyva 98/70/EB dėl benzino ir dyzelinių degalų (dyzelino) kokybės ir Direktyva 2009/28/EB dėl skatinimo naudoti atsinaujinančių išteklių energiją (OL L 239, 2015 9 15, p. 1).

[2]2005 m. rugsėjo 29 d. Parlamento rezoliucija dėl atsinaujinančios energijos dalies ES ir konkrečių veiksmų pasiūlymų (OL C 227 E, 2006 9 21, p. 599), 2006 m. vasario 14 d. rezoliucija dėl šildymo ir vėsavimo naudojant atsinaujinančius energijos šaltinius (OL C 290 E, 2006 11 29, p. 115), 2006 m. gruodžio

svarbą. 2014 m. jis priėmė rezoliuciją^[3], kurioje Komisijos pasiūlymai dėl 2030 m. klimato ir energetikos strategijos kritikuojami kaip trumparegiški ir per siauro užmojo. Parlamentas paragino ES lygmeniu nustatyti privalomą tikslą užtikrinti, kad atsinaujinančiųjų išteklių energija sudarytų 30 proc. viso suvartojamo energijos kiekio (šio tikslo turėtų būti siekiama nustatant privalomus nacionalinius tikslinius rodiklius), ir pratęsti transporto degalų tikslinių rodiklių galiojimą po 2020 m.

Be to, Parlamentas jau anksčiau yra raginęs ilginiui sukurti visoje ES taikomų paskatų naudoti atsinaujinančiuosius energijos išteklius sistemą^[4] ir remti pažangiųjų elektros energijos tinklų technologiją^[5]. Jis taip pat dažnai ragino Komisiją pasiūlyti šildymo ir vėsinimo naudojant atsinaujinančius energijos išteklius teisinę sistemą, siekiant padidinti jų dalį gaminant energiją.

Priėmęs Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyvą, Parlamentas sugriežtino ir išaiškino keletą mechanizmų ir kartu sukūrė sistemą, kuria visapusiškiau užtikrinamas visos politikos tvarumas aplinkos požiūriu. Parlamentas atliko itin svarbų vaidmenį:

- apibrėžiant iš atsinaujinančiųjų išteklių gaunamų transporto degalų tikslinio rodiklio sąlygas, nustatydamas kiekybinius ir kokybinius biodegalų tvarumo kriterijus (socialinio tvarumo, žemės naudojimo teisių, poveikio aprūpinimui maistu ir kainoms ir kt.), visų pirma nurodydamas su netiesioginiu žemės paskirties keitimu susijusias problemas;
- užtikrinant galimybes atsinaujinančiųjų išteklių energijai patekti į elektros tinklo infrastruktūrą;
- apribojant 2014 m. peržiūros nuostatos svarbą, siekiant išvengti pakartotinių derybų dėl privalomų tikslų.

2013 m. kovo mėn. Parlamentas patvirtino Energetikos veiksmų planą iki 2050 m.^[6] ir paragino Komisiją kuo greičiau pateikti 2030 m. politikos programą, įskaitant su išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekiu, atsinaujinančiąja energija ir energijos vartojimo efektyvumu susijusius svarbiausius etapus ir tikslinius rodiklius. Savo rezoliucijoje jis visų pirma pabrėžė stabilų reguliavimo sistemų svarbą siekiant skatinti investicijas į atsinaujinančiąją energiją, labiau europinio požiūriu į atsinaujinančiosios energijos politiką poreikį, kai atsižvelgiama į visus esamus bendradarbiavimo susitarimus ir ypatingą necentralizuotos gamybos ir mažos apimties gamybos vaidmenį. Parlamentas paragino Komisiją pateikti analizę ir pasiūlymus, kaip ES tvariai ir efektyviau panaudoti atsinaujinančiuosius energijos išteklius.

2016 m. birželio mėn. Parlamentas priėmė rezoliuciją^[7] dėl atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimo pažangos ataskaitos, kurioje paragino Komisiją pateikti

---

14 d. rezoliucija dėl biomasės ir biodegalų strategijos (OL C 317 E, 2006 12 23, p. 890) ir 2007 m. rugsėjo 25 d. rezoliucija dėl Europos atsinaujinančiųjų energijos išteklių plano (OL C 219 E, 2008 8 28, p. 82).

[3] 2014 m. vasario 5 d. Parlamento rezoliucija dėl 2030 m. klimato ir energetikos politikos strategijos (OL C 93, 2017 3 24, p. 79).

[4] 2010 m. lapkričio 25 d. Parlamento rezoliucija dėl naujos energetikos strategijos Europai 2011–2020 m. (OL C 99 E, 2012 4 3, p. 64).

[5] 2011 m. liepos 5 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl energetikos infrastruktūros prioritetų 2020 m. ir vėliau (OL C 33 E, 2013 2 5, p. 46).

[6] 2013 m. kovo 14 d. Europos Parlamento rezoliucija „Energetikos veiksmų planas iki 2050 m. – energija ateičiai“ (OL C 36, 2016 1 29, p. 62).

[7] 2016 m. birželio 23 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimo pažangos ataskaitos (OL C 91, 2018 03 09, p. 16).

ambicingesnį 2030 m. klimato kaitos ir energetikos dokumentų rinkinį, kuriame atsinaujinančiosios energijos tikslas būtų padidintas bent iki 30 proc. ir būtų įgyvendinamas siekiant atskirų nacionalinių tikslų. Jau nustatyti 2020 m. tikslai turi būti laikomi minimaliu pradiniu tašku persvarstant Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyvą. 2018 m. sausio 17 d. Parlamentas parėmė tikslą, kad iki 2030 m. bent 35 proc. visos energijos būtų išgaunama iš atsinaujinančiųjų išteklių^[8] ir stiprinama pasigamintos elektros energijos vartojimo teisė.

2016 m. lapkričio mėn. Europos Komisija pateikė nauja redakcija išdėstyta pasiūlymą dėl Atsinaujinančiųjų išteklių energijos skatinimo direktyvos. Susitarime nustatytas privalomas 32 proc. ES atsinaujinančiųjų išteklių energijos tikslas iki 2030 m. Europos Parlamentas ir Taryba šį tekstą oficialiai patvirtino 2018 m. gruodžio mėn. ([Direktyva \(ES\) 2018/2001](#)). Valstybės narės privalo perkelti šią persvarstyta direktyvą į nacionalinę teisę iki 2021 m. birželio 30 d. Persvarstyta direktyva įsigalios 2021 m. liepos 1 d.

Frédéric Gouardères / Francesca Beltrame
04/2019

---

[8]<http://www.europarl.europa.eu/news/lt/press-room/20180112IPR91629/europos-parlamentas-siekia-drasiu-svarios-energijos-tikslu>

